

segur que el manuscrit ho posa amb -z- si bé l'erudit l'ha canviada en *c* pel mal costum que havien contret els historiadors no filòlegs d'abolir la *z* davant *e*, *i*, i abolir la *ç*. Pel mateix vici: *Alfarraci* citat junt amb Bellús a. 1618 (Sarhou, *Hist. de Játiua* I, 409).

ETIM. Àr. *al-barrāzin*, del plural de *barrāç* «capatero» i plural *barrāzin* *PALC* 164b18; id. «remedón» (*PALC*), «cerdo» *RMA*; usat també per Ibn Khaldun i registrat per Boqtor (Dozy, *Suppl.* I, 361b). El singular, ocasionalment es degué usar fins a Ribagorça, sigui com apel·latiu d'un sabater o com a sobrenom d'home; segons un doc. de 1097: «Ego Petrus Sancii --- rex --- dono Sto. Vincentio de Rota illa mezchita de Iben Atalib et illas chasas de Ferro *Albarrax* et ---» on no sé si la majúscula *A-* és només cosa del publicador del Cartulari de Roda (Yela Utrilla, sèrie I, § 8.5).

En realitat el sign. d'*Al-barrāzin* no era un pl. sinó l'abstracte «sabateria», segons l'ús de l'hispanoàrab d'emprar el pl. dels noms d'ofici amb el valor que donom nosaltres a l'abstracte corresponent: p. ex. deien 'uns fusters' per 'una fusteria', 'uns ferrers' per allò que diem la farga, la ferreria, o 'a cal ferrer'. N'he donat una colla de testimonis ja als articles *Alfardí* i *Alfagerí*. És versemblant que n'hi hagi encara un altre en el nom de *Monfarracinos*, poble de vora la ci. de Zamora; i més que un híbrid format amb *MONS*, -*TIS*, crec que hi ha deformació fonètica d'un altre component aràbic, sigui *Ben-*, sigui *Abu-*, sigui *Binā'* 'casa', o bé un participi aràbic en *-m-* del mateix radical.

Sembla haver-hi hagut un homònim d'*Alfarrasí*, car en el *Rept.*, pp. 511 i 513, hi ha un altre *Albarrazin* en el terme de Gandia.

És errònia l'etimologia d'Asín *al-barrāšin* «los alfarradores» (*Contr.*, p. 60), car un *ṣaḍ* aràbic, sorda fortíssima, de cap manera no hauria pogut donar la *s* sonora ni la sonora *z*, a les repetides mencions medievals. També va errat SSiv. en la p. 7 del seu Nomencl. atribuint a Julià Ribera que ve «de la tribu de *Harraz*» sense cap prova, ni cita d'on Ribera ho diria. A la p. 57, diu que Jaume I donà aquesta alqueria l'any 1248; el 1541, en què fou desmembrat de Benigànim, només tenia 24 cases de moriscos, i degué ser repoblat, car n'hi torna a haver documentació des de 1625.

ALFAS, P'

Poble de la Marina d'Altea i Callosa.

PRON. POP. *l'alfás*, bis, en una corranda popular, que em cantaren en el poble (xxxv, 10); i els mariners ho diuen del paratge de mar des d'on, per la sinuositat de la costa, es comença de veure el poble (xxx, 9); també ho anoto igual a la Nucia (xxxv, 5); potser havia tingut reputació de lloc perillós, perquè és proverbial la dita «Quan aplegues a l'*Alfás* / allarga el pas» (Salvà, *Callosa* II, 120).

DOC. ANT. Com a poble, és poc antic. SSiv. (58) diu que no era més que un castell, al qual s'havien de refugiar ben sovint els pobladors del voltant, pels desembarcs freqüents de moros i turcs; i fins al S. XVIII

no augmentà, obligant a fer-hi parròquia filial de Polop. En docs. de l'arxiu local el trobo escrit *Alfaz* en castellà tres vegades, «en *Alfaz*» dues d'elles, anys 1784 i 1862 (xxx, 9); Cavanilles parla «de las 139 familias del nuevo caserío de *Alfás*» (II, 237).

ETIM. Àr. *al-fahs* 'el camp': de l'arrel *fahs* 'cavar o remenar (terra)': «*fahs*: campus» *RMA* 153a, 277; «campo que se labra» *PALC* 177a33.

N'hi ha molts homònims i compostos. L'*Alfàs* pda. de Castellonet de la Conquesta, i un altre a Palma de Gandia (xxxii, 175, 186). El *Fas* a Vilamarxant (xxx, 107.7). També tinc nota de pdes. *Alfàs* a Castelló de Rugat¹ (potser idèntic al de C. de la Conquesta, supra), i a Móra d'Ebre;² i en pl. *Alfassos* a Cullera.

En el *Rept.* hi ha un *Alfaz* en el terme d'Alzira (p. 412), amb l'interès especial que potser havia pertangut a un moro alzirenc *Ibn Tomlús* (JulRibera, *Dis. y Op.* II, 300), que és versemblant que fos el mateix que el filòsof d'Alzira estudiat per Asín Palacios; car el nom alzirenc es repeteix en el *Rept.* en les formes *Alfaz Aventabluz*, *Al. Aventabliz*, *Al. Avintamuz* (pp. 423, 413, 423). En un text de 1450 encara es parla de *lo Alfaz de Vintallus* (*An. C. C. Val.* VII, 93).³

En fi en el *Rept.* de Mall., hi ha una «terra d'*Alfaz*» en el te. de Montuiri (108, Quadrado 485).

Com a apèndix assenyalarem una sèrie de compostos, ja formats en àrab amb aquest mot, reservant-ne detalls per a l'ordre alfabètic del segon component. Un «rivo de *Alfassala*» parlant de la Salzadella, i que sembla identificable amb la R^a de la Salzadella, subafl. esq. de la Valltorta, en un doc. de 1233 (*BSCC* XIV, 293): pot contenir el nom de la Divinitat (*al-*)*fahs* *al-Lab* 'camp diví, el camp de Déu'. El *Fassamai* a Rellu,⁴ *Fassedura* Ibi [*ūd-dūr* 'dels edificis'], *Les Fassegures* Cocentaina, probablement alterat en *Fassegura* a Beneixama. «Lo lloch dit *Fasalfori* --- de Tortosa» a. 1206 (MiretS., *Templ.* 184) < *fahs al-bory* 'camp del graner'. *Façant* cogn. freqüent i típic de CastPna. (cinc casos, any 1588), Traver, *Antigs. CdP*, 454), de *fahsāni* 'dos camps'. *Fāssil* pda. de la Vall d'Alba: no és clar que no vingui d'un NP de l'arrel *fāṣil* (*Fāṣil*, -*el* en Hess, p. 44, i en *GGAlg.*, que registra també *Fāṣ(i)la* i *Fāṣūli*); o bé çeria el resultat d'una pron. **Fassi* amb -*i/-e* vocal de suport cat. darrere el grup aràbic *ḥs*?

A *Alboraia* ja explico *Fossalboraia*. En fi *Fassicampo* pda. de Bèlgida (xxxii, 134.14), híbrid tautològic: jo pensaria que gent de parlar mossàrab, encara no arabitzats, en dirien *El Campo*, i els moros bilingües hi farien un compost aclaridor *Fahs el-Kampo*, com si diguéssim 'El camp d'El-Kampo».

¹ En un doc. de 1273 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, 1528). — ² *Alfaç* «lloc» de Móra, doc. de 1289, CCandí, *Mi. Hi. Cat.* I, 237. — ³ Deixo redactada una nota sobre aquest NP per a l'article *Benitandús* de la Serra d'Espadà, que crec que el conté. És dona el cas que segons Chabàs es tracta de terres d'Alzira plantades de vinya. Això podria ser indicatiu que en aquest NL alzirenc hi havia hagut confusió amb un altre mot aràbic: *hāuṣ*, pl. *abgūṣ* «viñadero, lugar